

АПАРАТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Головне науково-експертне управління

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.:255-40-25, 255-45-01; факс: 255-41-86

До реєстр. № 3571 від 02.06.20
Народні депутати України
С. Гривко та інші

ВИСНОВОК

проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення протидії підкупу виборців»

У Головному управлінні розглянуто поданий законопроект, яким передбачено внесення окремих змін до Виборчого кодексу України (далі – ВКУ) та Кримінального кодексу України (далі – ККУ) щодо протидії підкупу виборців.

За результатами аналізу поданого законопроекту Головне управління вважає за необхідне зазначити наступне.

1. Поданим проектом пропонується доповнити ст. 57 ВКУ наступним приписом: «Під час виборчого процесу всіх виборів забороняється здійснення органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності та господарювання (в тому числі благодійними, громадськими і т.д.) масової (більше ніж 50-ти особам протягом одного календарного місяця) видачі громадянам безповоротної матеріальної (грошової) допомоги або допомоги в іншій формі (майна, переваг, пільг, послуг, нематеріальних активів, будь-яких інших вигод нематеріального чи негрошового характеру), крім випадків, коли відповідна діяльність відноситься до безпосередніх повноважень органів державної влади або органів місцевого самоврядування (їх структурних підрозділів) і здійснюється ними у відповідному обсязі на постійній основі. Також під час виборчого процесу забороняється зміна (перерозподіл) повноважень органів державної влади або органів місцевого самоврядування (їх структурних підрозділів) з метою здійснення видачі громадянам безповоротної матеріальної (грошової) допомоги або допомоги в іншій формі в нетиповий спосіб. Порушення вказаних у цьому абзаці вимог вважається підкупом виборців».

Головне управління в цілому підтримує посилення протидії підкупу виборців, а запропонована новела спрямована на протидію прихованому

підкупу виборців і в цілому заслуговує на підтримку. Разом з тим, окремі формулювання нового припису потребують уточнення. Зокрема, в оновленій ч. 6 ст. 57 ВКУ йдеться про діяльність, яка «відноситься до безпосередніх повноважень органів державної влади або органів місцевого самоврядування (їх структурних підрозділів) і здійснюється ними у відповідному обсязі на постійній основі». Формулювання «у відповідному обсязі», на наш погляд, не дає однозначного розуміння про обсяг матеріальної допомоги, а тому потребує конкретизації.

У проекті також передбачено, що «забороняється зміна (перерозподіл) повноважень органів державної влади або органів місцевого самоврядування (їх структурних підрозділів) з метою здійснення видачі громадянам безповоротної матеріальної (грошової) допомоги або допомоги в іншій формі в нетиповий спосіб». Зміст наведеного припису не зовсім зрозумілий, адже повноваження органів державної влади та місцевого самоврядування визначаються законом. Крім того, поняття «нетиповий спосіб» щодо матеріальної (грошової) допомоги позбавлено конкретного змісту і може тлумачитись по-різному.

2. У законопроекті пропонується внести зміни до ст. 160 ККУ «Підкуп виборця, учасника референдуму, члена виборчої комісії або комісії з референдуму» шляхом доповнення вказаної норми новою частиною 4, у зв'язку з чим ч. 4 чинної наразі редакції даної статті стає ч. 5.

Однак аналіз запропонованих проектом санкцій ч. ч. 4 та 5 ст. 160 ККУ та змісту диспозиції ч. 5 зазначеної статті свідчить про те, що зміни пропонуються до застарілої редакції аналізованої норми. Адже Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення виборчого законодавства» від 16.07.2020 № 805-ІХ, який набрав чинності 23.07.2020, до ККУ були внесені суттєві зміни. Зокрема, ст. 160 ККУ викладена у новій редакції, а ч. 1 ст. 55 ККУ доповнена абз. 3, у якому зазначено, що позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю як додаткове покарання за вчинення кримінального правопорушення проти виборчих прав і свобод громадянина, передбачених ст. ст. 157 – 160 ККУ, призначається на строк *п'ять років*.

3. Проектом пропонується запровадити кримінальну відповідальність за здійснення під час виборчого процесу видачі громадянам безповоротної матеріальної (грошової) допомоги або допомоги в іншій формі (майна, переваг, пільг, послуг, нематеріальних активів, будь-яких інших вигод нематеріального чи негрошового характеру) з порушенням обмежень, встановлених законодавством, а також зміну (перерозподіл) під час виборчого процесу повноважень органів державної влади або органів місцевого самоврядування (їх структурних підрозділів) з метою здійснення видачі громадянам безповоротної матеріальної (грошової) допомоги або допомоги в іншій формі в нетиповий спосіб (ч. 4 ст. 160 ККУ у редакції проекту).

Виходячи з того, що диспозиція ч. 4 ст. 160 ККУ (у редакції проекту) є бланкетною, аналіз відповідних положень ВКУ є обов'язковою передумовою

належного встановлення усіх ознак вказаного складу кримінального правопорушення. Зокрема, у проекті ч. 6 ст. 57 ВКУ пропонується доповнити новим абзацом, у якому передбачити встановлення заборони на здійснення під час виборчого процесу органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності та господарювання (в тому числі, благодійними, громадськими і т.д.) масової (більше ніж 50-ти особам протягом одного календарного місяця) видачі громадянам безповоротної матеріальної (грошової) допомоги або допомоги в іншій формі, крім випадків, коли відповідна діяльність відноситься до безпосередніх повноважень органів державної влади або органів місцевого самоврядування (їх структурних підрозділів) і здійснюється ними у відповідному обсязі на постійній основі. При цьому, вжите у пропонованій нормі ВКУ словосполучення «здійснення органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності та господарювання (в тому числі благодійними, громадськими і т.д.)» свідчить про пропозицію фактично встановити кримінальну відповідальність за надання громадянам безповоротної матеріальної (грошової) допомоги або допомоги в іншій формі для юридичних осіб. Однак суб'єктом кримінального правопорушення може бути виключно фізична осудна особа, яка вчинила кримінальне правопорушення у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність (ч. 1 ст. 18 ККУ). При цьому, всі найважливіші інститути ККУ сформульовані з розрахунком на застосування їх до фізичної особи (див., наприклад, ст. ст. 23 «Вина», 50 «Поняття покарання та його мета», 65 «Загальні засади призначення покарання»).

Крім того, зі змісту абз. 2 ч. 6 ст. 57 ВКУ (у редакції проекту) можна зробити висновок, що кримінальна відповідальність запроваджується за здійснення під час виборчого процесу масової (*більше ніж 50-ти особам протягом одного календарного місяця*) видачі громадянам безповоротної матеріальної (грошової) допомоги або допомоги в іншій формі. Тобто, для констатації у діях винної особи аналізованого складу кримінального правопорушення необхідно буде довести кримінальними процесуальними засобами факт надання під час виборчого процесу відповідної допомоги більш ніж 50-ти особам протягом одного календарного місяця. За таких умов боротьба з відповідним явищем за допомогою запропонованих приписів кримінального законодавства буде вкрай неефективною у зв'язку із складністю притягнення до кримінальної відповідальності винних осіб.

Принагідно зауважимо, що юридично некоректною виглядає пропозиція й щодо встановлення кримінальної відповідальності за зміну (перерозподіл) під час виборчого процесу повноважень органів державної влади або органів місцевого самоврядування (їх структурних підрозділів) з метою здійснення видачі громадянам безповоротної матеріальної (грошової) допомоги або допомоги в іншій формі в нетиповий спосіб (ч. 4 ст. 160 ККУ у редакції проекту). *По-перше*, зі змісту запропонованого складу кримінального

правопорушення незрозуміло, кого саме слід буде визнавати суб'єктами вказаного діяння. *По-друге*, словосполучення «нетиповий спосіб» є недостатньо зрозумілим і має оціночний характер, що у свою чергу створює небезпеку неоднакового тлумачення його суб'єктами правозастосування та ускладнює процес кримінально-правової кваліфікації скоєного.

Керівник Головного управління

С. Тихонюк

Вик.: О. Мельник, Є. Корнієнко

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: ТИХОНЮК СВІТЛАНА АНДРІЙВНА

Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA104000000733B420047F32C01

Дійсний до: 10.11.2020 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 16/3-2020/203350 від 06.11.2020

253994